

תפעול רפת ודיר בשבת¹

- א. הזמנת בעל מלאכה לעבודה דחופה בערב שבת כאשר לא יספיק לחזור לביתו לפני שבת
- ב. טלטול בעלי חיים בשבת
- ג. סדרי עדיפויות בעשיית מלאכות בשבת
- ד. חליבה בשבת
- ה. המלטה בשבת
- ו. זירוז המלטה וטיפול פוריות
- ז. טיפול בוולדות בשבת
- ח. עבודת הגוי במשק
- ט. טיפולים רפואיים בשבת על ידי יהודי
- י. האכלת בעלי חיים בשבת
- יא. פעולות תחזוקה שגרתיות בשבת

א. הזמנת בעל מלאכה לעבודה דחופה בערב שבת כאשר לא יספיק לחזור לביתו לפני שבת

במקרה שנוצר צורך לתפעול תקלה משמעותית ברפת, אם יש חשש שלא תהיה אפשרות לסיים את המלאכה לפני שבת, יש לכתחילה להזמין בעל מלאכה גוי. אם אין אפשרות להזמין גוי ומדובר בתקלה משמעותית הגורמת לכך שאין אפשרות לחלוב, מותר להזמין גם בעל מלאכה יהודי, אך זאת רק בתנאי שאפשר ומציעים לו להתארח בשבת בבית המזמין תמורת תשלום הוגן. כך פסק לי הגר"י אריאל לפי מה שכתב במקום אחר ('באוהלה של תורה' ח"ה סי' כב), שניתן להזמין אורחים לליל שבת ולהציע להם להישאר ואין בכך משום לפני עוור אף אם בסופו של דבר יסרבו ויחליטו לחזור בשבת. ובדומה לכך כתב גם האגרות משה (או"ח א, צט) שמותר לארגן ולפרסם תפילה בשבת גם כאשר קיים חשש שיגיעו אנשים ברכב מכיוון שאין איסור משום לפני עוור במקרה של ספק אם יעברו איסור².

1. תקציר מתוך החוברת הלכות גידול צאן בהוצאת מכון התורה והארץ.

2. הערת העורך: יסוד ההיתר של הגר"מ פיינשטיין הוא בכך שלא מזמינים במפורש מי שידוע שיגיעו ברכב אלא ההזמנה היא כללית ולא מופנית למי שידועים שיגיעו ברכבם. והוסיף עוד שכאשר מעודדים אנשים להגיע ע"י חלוקת טובות הנאה

ב. טלטול בעלי חיים בשבת

טלטול מוקצה בשבת אסור מדרבנן, דין זה נלמד בגמרא (שבת קכג ב) וביאר שם רש"י (ד"ה שלושה) שאיסור זה הוא מדרבנן. וכך נוקטים הרמב"ם (שבת כד, יב), והשולחן ערוך (שח, א). בעלי חיים הם מוקצה, ואין לגעת בהם שלא לצורך, כפי שנלמד בגמרא (שבת קכח, ב) שתרנגולת שברחה דוחין אותה עד שתכנס, שדוחים אך לא מדדים וכן נקטו ראשונים רבים, וכך נפסק בשולחן ערוך (או"ח שח, מ). אולם במקרה של צער בעלי חיים, ניתן להקל כסוברים שבמקרה צער בעלי חיים ניתן לטלטל את בעל החיים בידיים כפי שסובר הרי"א² (שבת נא א בדפי הרי"ף אות ג), וכך כתבו למעשה 'אשל אברהם' (שח, א), החזו"א (או"ח מח, ז) והרב פרנק 'הר צבי' (או"ח א, רה). אי לכך, בעלי חיים שמתו במשק, ויש חשש שאם לא יוציאו אותם תתפשט מחלה ותדביק אף בעלי חיים בריאים, מותר להוציאם, כפי שכתבו 'שמירת שבת כהלכתה' (כו, נט), והרב שמואל דוד 'מראש צורים' (סימן נד), ראה להלן השלכות נוספות לכך.

ג. סדרי עדיפויות בעשיית מלאכות בשבת

במקרה שבו הותר לעשות מלאכה בשבת, (כגון במקרי צער בעלי חיים, כפי שיפורט להלן) סדר העדיפויות לעשיית המלאכות הוא כדלהלן:
א. הדרך העדיפה ביותר היא על ידי 'גרמא'. דהיינו, שהפעולה אינה נעשית מיד אלא לאחר זמן;
ב. כשאין אפשרות לעשות את המלאכה בגרמא יש לעשותה בשינוי. דהיינו, עשיית הפעולה שלא בדרך הרגילה שלה, אלא באופן שאינו רגיל לעשותה. מלבד מלאכת החליבה שיש לחלוב לאיבוד כשאין אפשרות לחלוב בגרמא³.
ג. כשאין אפשרות לעשות בשינוי, מותר לומר לגוי שיעשה עבורו את הפעולה הנצרכת⁴. ראה להלן את ההנחיות לאופן האמירה המותרת לגוי.

ד. חליבה בשבת

החליבה בשבת אסורה גם אם מכוון החליבה מופעל ע"י שעון שבת מכיוון שעצם הרכבת הגביעים על עטיני הבהמה הם מהותו של מעשה החליבה האסור מן התורה בשבת, אלא שמשום צער בעלי

יש לפרש שהטבות אלו ניתנות רק למי שיגיעו לבית הכנסת רגלית. אלא שהאג"מ כתב שם שהאיסור הוא גם לגבי מי שיכולים להגיע רגלית כשידוע שיבואו ברכבם, ומשמע שאם הדבר לא ידוע אלא יש סבירות שאולי יגיעו ברגל אין בכך איסור. אך אם מזמינים מישהו באופן ישיר הרי שאף אם מציעים לו להישאר בשבת והוא דוחה את ההצעה לכאורה יש בכך משום חשש לפני עוור. והנה גם לגבי מה שפסק הגר"י אריאל יש מקום לחלק בין הזמנה לשבת ששם עיקר המטרה ומהותה הם לקרב ולחזק בתורה ולכן קשה עד מאוד לראות הזמנה כזו כנתינת מכשול מה שאין כן במקרה של הזמנת טכנאי לתיקון מכון החליבה שאין בהזמנה זו כל מטרת קרוב לתורה ולמצוות. תגובת המחבר: התלבטתי רבות בשאלה זו, לכן שאלתי את הרב אריאל. נראה לי שבליט ברירה ניתן להקל כפי שכתבתי למעלה.

3. ראה למשל 'אורח משפט' (סי' סד), שמרן הרב קוק זצ"ל התנגד נחרצות לחליבה לתוך אוכל.

4. על פי 'חיות בנימין' (ח"א סי' כז), וכן סובר למעשה הגר"י אריאל (תחומין' הדרכים להיתר מלאכה בשבת בשעת הדחק, וסווגן). הערת עורך: המחבר נוקט בשיטת הרב ישראלי זצ"ל ויבל"א הגר"י אריאל הסבורים שסדר העדיפויות לעשיית מלאכה נחוצה בשבת הוא גרמא, שינוי ורק לבסוף גוי (ראה חיות בנימין ח"א סי' כז, ותחומין יט עמ' 343). אלא שלענ"ד יש להעדיף באופן מובהק לחלוב ע"י גוי ולא ע"י גרמא, וזאת משתי סיבות עיקריות: א. יש מחלוקת אם התקני הגרמא בהם המלאכה נעשית בודאות תוך זמן קצר כתוצאה ממעשה האדם נחשבים לגרמא. ב. במקרים בהם הגביעים נשמטים ממקומם רבים שוגגים להצמידם חזרה למקומם באופן שיש בו איסור חליבה גמור.

חיים הותרה החליבה ע"י גוי כפי שכתב המהר"ם מרוטנבורג (דפ' פראג סי' מט).

מותר להוביל את העדר למכון החליבה, והדבר מותר גם במבכירה לאחר המלטה, שיש קושית לתפסה. אין בכך משום איסור צידה מכיוון שגם מבכירה מחוסרת צידה מעיקרה, ואע"פ שאמירה לנכרי לחלוב הותרה רק משום צער בעלי חיים, ולעתים מבכירה איננה רוצה בחליבה, בכל אופן אם היא לא תחלב היא עתידה לסבול מגודש בעטין וגם הוולד עלול להיפגע אם לא יקבל את חלב האם הראשון שלאחר ההמלטה.

סדרי העדיפויות לחליבה בשבת: מכונת חליבה עם סידור גרמא. אם אין אפשרות להתקין התקן 'גרמא', מותר לומר לגוי לחלוב בשבת. אם אין גוי ואין התקן 'גרמא', יש לחלוב לאיבוד⁵.

ה. המלטה בשבת

הגרמא בשבת (קכח, ב) חילקה בין פעולת יילוד בעלי החיים שנאסרה ביום טוב, לפעולת הסיעוד שהותרה, פעולת היילוד היא השלב המקדים להמלטה, ואילו הסיעוד הוא לאחר שההמלטה התחילה.

לגבי שבת פוסק השולחן ערוך (שלב, א) שאין מיילדין את הבהמה בשבת, ולא מזכיר את עניין הסיעוד, וכתבו המג"א והבאה"ט במקום, שבשבת אף פעולת הסיעוד אסורה. אולם, כתב ה'לבוש', שבמקרה שיש סכנה לממליטה או לוולד מותר לסייע לה. וכן כתב להקל כדבריו הפמ"ג. למעשה כתב החזו"א (או"ח נט, ה): שיש להקל ולסייע לממליטה לאחר שנתעורר הולד לצאת, והתיר לעשות זאת גם על ידי יהודי⁶.

לכן בשלב הראשון של ההמלטה בפועל, אין לעשות כל פעולה לצורך הממליטה משום שבשלב זה אין חשש לצער בעלי חיים, ולא נשקפת סכנה לאם או לוולד, וכן, יש להגדיר פעולה זו כפעולת יילוד ולא כפעולת סיעוד. לאחר רבע שעה מתחילת ההמלטה בפועל (כגון שה"בלון" התפוצץ ורואים רגליים), אם ההמלטה אינה מתקדמת, וכן אם מזהים סיבוכן (אם יוצאת רגל אחת בלבד, או 'מצג עכוז') ניתן להגדיר שלב זה כשלב הסיעוד ולכן:

1. מותר לסייע לממליטה לסיים את ההמלטה.

2. מותר למשוך את הוולד מהרחם, לאחר שהוא התחיל לצאת.

3. יש להקפיד שהקשר שאיתו קושרים את הרגליים לא יוגדר כקשר בר קיימא האסור בשבת.

4. לכתחילה, יש לעשות זאת על ידי גוי, ואם אין גוי מותר לעשות כן על ידי ישראל.

לאחר ההמלטה, אם יש חשש סביר שמא ישנם ולדות נוספים מותר לבדוק בדיקה

פנימית ביד, האם ישנם ולדות נוספים, וכן במישוש חיצוני.

השליה היא מוקצה, ואין לטלטלה, אך אם היא נצרכת לצורך קירוב הממליטה לוולד - מותר לטלטלה. בכל מקרה אין למשוך את השליה מהממליטה, אלא להשתמש בה רק לאחר שיצאה

5. הערת העורך: עיין בהערה 4 וכן בספרו של הרב שמואל דוד "שו"ת מראש צורים" שדן בהרחבה רבה בנושא חליבה בשבת (סימן מה) וכן עיין שם (סימן מו) שמסיק שיש מקום להתיר את מטחי החליבה הידנית שנהוג לעשות לפני הרכבת הגביעים לעטיני הפרה על מנת לוודא שהחלב תקין.

6. ראה בהרחבה במאמרו של הרב מאיר שלינגר, 'המלטה בשבת', (המעין, תשרי תשכד כרך ד' גליון א עמ' 18-22), ובספר 'מראש צורים' לרב שמואל דוד (סי' מח, 'המלטה בשבת', עמ' שמח-שסד)

בשלמותה מהרחם.

ו. זירוז המלטה וטיפול פוריות

אין לבצע פעולות השראת המלטה בערב שבת (כגון זריקות Pg), אם פעולה זו תגרום להמלטה בשבת. פעולה זו נעשית ע"י הזרקת הורמונים הגורמים לזירוז ההמלטה. מכיוון שהמלטה בשבת עלולה להביא לצורך של עשיית מלאכות שהותרו משום צער בעלי חיים ולמניעת הפסד וכדלהלן יש להימנע מלכוון המלטות לשבת. וכן אין לבצע בשבת כל פעולה הקשורה באופן זה או אחר לפוריות של בעלי החיים.

ז. טיפול בוולדות בשבת

לאחר ההמלטה מותר לעשות פעולות עבור הוולד שמטרתן היא שמירת בריאותו, מכיוון שיש לחשוש לצער בעלי חיים גם במקרה שישנה סבירות גבוהה לכך שהוא יתרחש, כדבר הרב פרנק 'הר צבי' (או"ח א, קונטרס לט מלאכות, טוחן סי' ב). אי לכך ולד שיש חשש שמא הוא ייפגע באזור הממליטות, מותר להוציאו לכלוב, אף אם הדבר כרוך בטלטולו, מכיוון שיש לחשוש שבמקרה והוא ישאר בחצר זו הוא יפגע על ידי אחת הפרות, וכן מותר לחטא ביד את הטבור, ואין בכך משום איסור צובע.

הגמאת הולד אף היא מותרת, בחלב שנחלב בהיתר או בקולסטרום מוכן, גם אם הדבר כרוך בטלטול הוולד.

במקרה שבו הממליטה דוחה את הוולד ויש צורך לוולד לינוק (פעולה הנעשית בדירים בלבד ולא ברפתות), סדר העדיפויות לעשיית המלאכות עבורו הוא כדלהלן:

1. יש לדאוג לכך שיהיה מאוחסן באופן קבוע בהקפאה קולסטרום שניתן להפשירו ולתת לוולד, או תחליפים סינטטיים לקולסטרום.

2. אם אין בנמצא קולסטרום מאוחסן, מותר לעשות פעולות שמקרבות את הוולד לאם, כגון תפיסה של הממליטה, הרמת הוולד לעברה ותפיסת הפטמה ביד כדי להכניסה לפה הוולד.

3. אם יש במשק עובד גוי עדיף לומר לו שיעשה את הפעולות הדרושות כדי שהוולד יינק, ואף מותר לומר לו לחלוב את הממליטה כדי לתת לוולד חלב.

4. אם לאחר פעולות אלו עדיין אין הוולד יונק, ויש עוד יותר מ- 6 שעות עד לצאת השבת (ליל שבת או בוקר שבת), מותרת חליבה לתוך אוכל ממשי, אך אסורה חליבה לתוך בקבוק, גם אם משמעות הדבר היא שייגרם לוולד נזק בלתי הפיך.

בכל מקרה אין לשקול ואין לרשום את משקל הוולדות ואת תיעוד ההמלטה בכרטיס של האם.

בחורף - כדי להימנע מהיפותרמיה (עקת קור) של הוולדות יש להכין מראש כלובים או מלונות נקיים עם ריפוד יבש ומתאים. יש להדליק מערב שבת את מנורות האינפרא אדום. במקרה בו יש צורך להכין כלובים נוספים מותר לשים ריפוד חדש אך אין להדליק את המנורות. לגבי מחלות הולדות ראה בפרק טיפולים רפואיים.

מינקת - במשקים שבהם ישנה מינקת אוטומטית אין לבצע כל פעולה חשמלית הקשורה להפעלת המינקת, בין אם מדובר בהכנסתה לעבודה, ובין אם מדובר בכיולה ובחיבור הקולר לוולד. יש לדאוג בערב שבת שתהיה מספיק אבקת חלב לכל השבת במיכל המתאים, ושלא תהיה בעיה

בחיבורי המים. במקרה שנגמרה אבקת החלב, יש לבחון מראש כיצד המינקת פועלת, ורק אם אין הוספת האבקה גורמת לפעולה חשמלית כלשהיא, מותר למלא את המכל מחדש. במינקת דלי שבה אין כל שימוש חשמלי מותר להשתמש באופן רגיל כבימות החול.

ח. עבודת הגוי במשק

העובדים הזרים במשק מהווים כיום חלק אינטגרלי מצוות עובדי המשק הן בחול והן בשבת. בעוד שבחול הצורך בהנחיות ההלכתיות הוא רק ביחס לחליבה עצמה, שהחלב לא יוגדר כ'חלב עכו"ם', בשבת קיימות מספר הנחיות לפעילות המתאימה של הגוי.

בראש ובראשונה, יש לדאוג לכך שכל הפעולות הנדרשות עבור בעלי החיים, שניתן לעשותן לפני השבת או לאחר השבת לא שייגרם צער לבעלי החיים בשבת, אין לומר לגוי לעשותן כלל בשבת.

בעשיית המלאכות בשבת, הכלל הקובע ביחס לאמירה לגוי הוא: ש"כל מה שהוא אסור לעשותו, אסור לומר לאינו יהודי לעשותו", כדברי השולחן ערוך (או"ח סי' שז, ב). דהיינו, כל מלאכה שאסור ליהודי לעשותה, אסור לומר לגוי שיעשה אותה עבורו.

במקרה של צער בעלי חיים לא נאסרה אמירה לגוי, לכן מותר לעשות על ידו רק פעולות שמטרתן היא מניעה ישירה של צער בעלי חיים, על פי יסוד דברי המהר"ם מרוטנבורג (דפ' פראג סי' מט), שהתיר על פי הגמרא (שבת קכח) לומר לגוי שיחלוב את פרותיו. אך פעולה שאין בה מניעה של הצער, יש לעשותה רק באופן שאינו כרוך בחילול שבת כל שהוא.

היתר המלאכות כולל גם מלאכות האסורות מן התורה; דהיינו היתר החליבה עצמה, תיקון תקלות הקשורות בהפעלת התקינה של מכונת החליבה והציוד הנדרש לחליבה, טיפול בפצעים שנגרמו לבהמה, גם אם הדבר כרוך בתפירה או במריחת משחות.

כמו כן במקרה שיש בו צער בעלי חיים, מותר לומר לפועל גוי שיתקשר לטכנאי או לוותרניר גוי, כדי שיבוא למשק לטפל בבעלי החיים.⁷

קירוב האוכל היא מלאכה שאין בה מניעה ישירה של צער בעלי חיים ולכן אין לומר לגוי לקרב את האוכל לבהמות באמצעות טרקטור, אלא יש לדאוג לכך שהאחריות לקירוב האוכל תוטל באופן קבוע במשך ימות השבוע על גוי מסוים, והוא יעשה זאת גם בשבת מבלי שנאמר לו במפורש לקרב בשבת. אם אין אפשרות כזו, מותר לומר לגוי שיש לקרב את האוכל, ואם ייקח את הטרקטור מעצמו ויקרב, אין חיוב למנוע אותו מכך כי הוא עושה זאת עבורו וכדי להקל עליו, כך אמר לי בעל פה הגאון הרב זלמן נחמיה גולדברג.

עובדים זרים שמצויים במשק באופן קבוע, מותר ליהנות ממלאכה שעשו לצורך מניעת צער בעלי חיים כפי שכותב הב"ח (או"ח שכ"ד"ה הסוחט). אולם אם נאמר לגוי לעשות בשבת מלאכה, שאינה לצורך מניעת צער בעלי חיים, אין ליהנות ממנה בשבת כמובא במשנה (שבת קנא, א), ומותר ליהנות ממנה במוצאי שבת רק לאחר הזמן בו היתה אפשרות לעשות את המלאכה לאחר צאת השבת כפי שפסק השו"ע (או"ח סי' שז, סע' כ). אם המלאכה נעשתה בפרהסיא אין ליהנות כלל ממעשה זה כפי שנפסק בשו"ע (או"ח סי' רמד, סע' א).

7. הגר"י אריאל הנחה שיש לדאוג לכך שהוא ייכנס ליישוב בדרך צדדית.

ט. טיפולים רפואיים בשבת על ידי יהודי

הכלל הקובע ביחס לטיפול רפואי בשבת לבעלי חיים ע"י יהודי הוא שכל טיפול שיש בעשייתו משום איסור תורה או משום איסור דרבנן, אין עושים לבהמה, אף אם ייגרם לה נזק בלתי הפיך כפי שכותבים המשנה ברורה (שלב, ו), שמירת שבת כהלכתה (כו, נה), לבד מהמקרים שיפורטו להלן. אין לבצע כל טיפול הדורש התערבות כירורגית, כניתוח קיסרי, ניתוח היסט קיבה, צניחת רחם וכדומה משום שהן כרוכות באיסורי תורה כחובל וקושר.

פעולות רפואיות שאין עושים אותן לאדם משום גזרת 'שחיקת סממנים', כגון הכנת תרופות ונטילתן, מותר לעשותן עבור בהמה. כדעת רבי אושעיא בגמרא (שבת נג, ב).

בין הפעולות המותרות הן:

1. מותרת ההזרקה לשריר וכן הזרקה תת עורית, אך הזרקה לווריד אסורה מכיוון שבפעולה זו ישנה הוצאת דם בוודאות, פעולה זו אסורה מן התורה משום חובל, לעומת זאת בהזרקה לשריר אין בהכרח הוצאת דם. ראה 'שמירת שבת כהלכתה' (פכ"ז סע' נה).

2. מותר לפורר כדורים או טבליות עבור רפואה לבהמה, 'הר צבי' (או"ח א, קונטרס לט מלאכות, טוחן סי' ב).

3. טיפול בפצעים: מותר לרסס יוד, להזריק אנטיבייטיקה לשריר ומותר להניח משחה על הפצע.

4. אין למרוח משחה על פצעים משום איסור ממרח. וכן אין לתפור את הפצעים, פעולה זו אסורה משום איסור תופר.

מותר לצנן את העדר רק אם אין צורך להביאו במיוחד למקום הצינון, אלא הדבר נעשה בתור חלק משגרת החליבה או ההזנה.

י. האכלת בעלי חיים בשבת

א. מותר להאכיל את כל בעלי החיים הביתיים בשבת, היתר זה הוא הן לבעלים והן לאדם אחר, משום שבעלי חיים אלו אינם יכולים להשיג את מזונם בעצמם, לכן הגדרתם היא ש'מזונם עליך' וכל אחד יכול להאכילם, גם מי שאינו הבעלים שלהם, כפסק השולחן ערוך (או"ח סי' שכד סע' יא), באה"ל (סי' שכד סע' יא ד"ה ויוני בייתות), 'שמירת שבת כהלכתה' (פרק כז סעיף כא).

ב. אם אין לבעל החיים אוכל זמין, יש לתת לו לאכול לפני שבעליו אוכלים כמובא בגמרא (ברכות מ, ע"א): אסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו, שנאמר ונתתי עשב בשדך לבהמתך והדר ואכלת ושבעת".

יא. פעולות תחזוקה שגרתיות בשבת

א. אין לבצע כל פעולות תחזוקה הנדרשת במשק. אין לקשור בחבלים מסגרות שנפרצו בקשר של קיימא, אך מותר לקשרן על ידי גומיות, או חוט שזור כשמסובבים סיבוב אחד בלבד, כדי שלא יהיה בכך משום קשר של קיימא.

ב. בגמרא מובא (שבת מז ע"א-ב), שאין לחבר מיטה של טרסיים בשבת, ולכן אין לחבר צינור מים שנקרע, על ידי מחבר פלסטיק (דוגמת מחברי "פלסאון"), אלא יש לקפל את הצינור במקום האפשרי, וכן אין לחבר בצינור חיבור שהשתחרר.

ד"ר שמוליק זמיר
 רופא צאן ראשי בשירותים הוטרינרים
 ד"ר גבי קניגסוולד
 רופא ראשי- החקלאית

נספח

מחלות סביב המלטה בצאן והטיפול בהן בשבת

הדרכה מקצועית

המחלה	תיאור כללי	שכיחות	אופן הטיפול בימי חול	הטיפול בשבת
דלקת עטין - כל פגיעה חיידקית, נגיפית או מכנית בעטין מתבטאת בדלקת עטין.	פגיעה בעטין ומתוך כך פגיעה בייצור החלב ובתכונותיו: שינוי במרקם ובריח, גושי רקמה וגבינה; עלול להתפתח נמק של העטין ומוות של הבהמה.		אנטיביוטיקה סיסטמית והזרקה לשריר, לתוך העטין או לשניהם; טיפול תומך: שיכון כאבים וחליבות ביניים; כדאי להתיעץ עם וטרינר.	מותר לחלב 'לאיבוד' ולטפל טיפול תומך.
דלקת רחם אחרי המלטה.	דלקת של הרחם הנוצרת כתוצאה מפגיעה מגורמי המלטה: ריבוי ולדות במהלך היריון ופגיעה בנרתיק וברחם במהלך ההמלטה; זיהום - לאחר ההמלטה. סימנים קליניים: הרגשה לא טובה, הפסקת אכילה, עליית חום, הפרשות לא נקיות ובעלות ריח רע מן הרחם.	דלקות רחם קשות אינן שכיחות.	טיפול אנטיביוטי וטיפול תומך.	הטיפול השגרתי מותר.

המחלה	תיאור כללי	שכיחות	אופן הטיפול בימי חול	הטיפול בשבת
עצירת שליה.	השליה חייבת לצאת עד 12 שעות מן ההמלטה. אם לא יצאה, יש להתערב ידנית ולהוציאה בצורה מושכלת	נפוצה.	שטיפת רחם - בידי וטרינר, אנטיביוטיקה סיסטמית וטיפול תומך.	מותר לטפל בשבת במשככי כאבים ואנטיביוטיקה.
קדחת חלב.	סימנים קליניים: רביצה; התנפחות קלה של הכרס; חוסר שיווי משקל, נגרמת בשל ירידה בכמות הסידן בגוף, במקרים לא מטופלים גורמת לתמותה. מחלה שמופיעה בתקופת ההמלטה.	נדירה יחסית, בדרך כלל מופיעה בעקבות טעויות הזנה.	מתן קלציום תת-עורי בלבד!! מתן תוך-וריד תוך האזנה ללב בידי וטרינר.	מותר להזריק הזרקה מתחת לעור או לשריר בשבת.
רעלת היריון - מחלת התאומים - קטוזיס.	נגרמת בשל מאזן אנרגיה שלילי. סימנים קליניים: קושי בנשימה והליכה - הולכת 'על ביצים'; ירידה בתיאבון עד הפסקת אכילה; כשלא מטפלים - פגיעה במערכת העצבים המרכזית ומוות.	נפוצה במקרי הזנה לקויה או ולדנות גבוהה.	מורכב; מתן תמיסות בהגמאה, הזרקות להשלמת אנרגיה. יש טיפולים חד-פעמיים ויש טיפולים מתמשכים לכמה ימים, הדבר החשוב הוא מניעה - מצב גופני מתאים והזנה מותאמת	הטיפול נחוץ. מותר להגמיא ולהזריק לשריר או מתחת לעור בשבת.

מחלות בשקר

המחלה	תיאור כללי	שכיחות	אופן הטיפול בימי חול	הטיפול בשבת
שלשולים בטלאים.	שלשול במגוון צבעים; חולשה; כאבי בטן; אי-אכילה. גורם לירידה בחום הגוף ולמוות מהתייבשות. יש כמה גורמים נגיפיים, חיידקיים וחד-תאיים.	נפוצים ביותר	מתן נוזלים; אלקטרוליטים; הזנה בעזרת צינור קיבה; טיפול בחמצת המטבולית הנגרמת כתוצאה מן השלשולים; חימום; העברת החולים למקום יבש שנוקה וחוטא קודם לכן. מומלץ לנקות ולחטא בכל גמר של קבוצה ולשרוף בעזרת 'כלב גז' בגמר הגידול.	מותר לתת נוזלים תת-עוריים ולהגמיא דרך הפה בשבת.
פגיעות חום (היפר-תרמיה - יתר חום) וקור (היפר-תרמיה - חסר חום).	ירידה בפעילות; רעד בקור או התנשמות בחום; טמפרטורת הגוף הרצויה היא בין 39 ל-40 מעלות צלזיוס. פגיעת חום - נדירה, נגרמת בשל עומס חום גבוה וכשאינן צל.		בפגיעת קור: בשלב ראשון, אספקת מקור אנרגיה: חלבית גלוקוז, לפה/ תת-עורי/ ורידי, רק לאחר מכן חימום בעזרת מפזר חום ביתי. בפגיעת חום: הרטבה והפעלת מאוורר, עירוי נוזלים.	הזנה והעברת הוולד מותרות.